Neuvotteleva virkamies Anu Kangasjärvi

Sosiaali- ja terveysministeriön vastine (HE 116/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista vastinetta asiantuntijalausunnoista, joita on toimitettu valiokuntaan liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE 116/2025 vp). Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausuntojen perusteella sen lisäksi, mitä 17.11.2025 pidetyn kuulemisen vastineessa on todettu, vielä seuraavaa.

Ansiotulovähennyksen poistaminen ja pienimuotoisen työnteon kannattavuus

Useammassa lausunnossa esitetään näkemyksiä siitä, ettei pienimuotoinen työnteko ole enää kannattavaa, jos toimeentulotuesta poistetaan ansiotulovähennys.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että henkilön, joka kykenee tekemään pienimuotoisesti ansiotyötä, ensisijaisena etuutena ei ole pidettävä toimeentulotukea vaan työttömyyden johdosta maksettavaa työttömyysetuutta. Osittain työllistyvän henkilön kohdalla tämä tarkoittaa soviteltua työttömyysetuutta. Soviteltu työttömyysetuus maksetaan siten, että puolet etuusjaksolla maksetusta tulosta vähentää etuutta sellaisena kuin se olisi maksettu kokonaan työttömälle. Vähän työtä tekevän henkilön tulisi esityksen ehdotusten mukaan ilmoittautua kokoaikatyötä hakevaksi työnhakijaksi työvoimaviranomaiseen ja hakea työttömyysetuutta, jolloin työttömyysetuus voidaan maksaa hänelle soviteltuna. Sekä työtulot että työttömyysetuus huomioidaan soviteltua työttömyysetuutta varten bruttomääräisinä.

> Esimerkki: Työttömyysetuuden määrä on 37,21 euroa päivässä ja 744,20 euroa neljässä kalenteriviikossa ajalla 6.10.-2.11.2025. Kyseisellä aikavälillä henkilöllä on yksi palkanmaksupäivä. Palkka on 600 euroa brutto, josta puolet vähentää näiltä neljältä viikolta täytenä maksettavaa etuutta. Sovitellun työttömyysetuuden määrä ajalta 6.10.-2.11.2025 on näin ollen 444,20 euroa. Henkilön kokonaistulo ajalta on palkka 600 euroa + soviteltu työttömyysetuus 444,20 euroa eli yhteensä 1044,20 euroa.

Muutostarpeet tietojen luovuttamista koskeviin pykäläehdotuksiin

Ahvenanmaan maakunnan hallitus katsoo lausunnossaan, että hyvinvointialueille ja Kansaneläkelaitokselle säädettävät tietojensaantioikeudet tulisi säätää koskemaan myös Ahvenanmaalla toimeentulotukea toimeenpanevia viranomaisia. Vaikka toimeentulotuesta säätäminen kuuluu Ahvenanmaan omaan lainsäädäntövaltaan, pankki- ja luottolaitosta koskevat asiat kuuluvat itsehallintolain mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Oikeusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota muun muassa toimeentulotuesta annetun lain 18 a §:ään ja sen selkeyttämistarpeeseen. Lausunnossa katsotaan, että pykälästä olisi tarpeen poistaa päällekkäinen sääntely siinä viitatun sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023), jäljempänä asiakastietolaki, 64 §:n kanssa. Sääntelyn selkeyden ja täsmällisyyden vuoksi lausunnossa ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudesta toimeentulotukitehtäviensä hoitamiseksi säädettäisiin suoraan toimeentulotuesta annetun lain 18 a §:ssä viittaamatta lainkaan siltä osin asiakastietolain 64 §:ään.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo Ahvenanmaan lausunnon johdosta, että hallituksen esityksen sisältämiä pykäläehdotuksia tulisi korjata Ahvenanmaan sosiaaliviranomaisten tiedonsaantioikeuksien osalta siten, että myös Ahvenanmaan sosiaaliviranomaiset voisivat saada toimeentulotukitehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat välttämättömät tiedot rahalaitoksilta ja työttömyyskassalta. Lisäksi toimeentulotuesta annetun lain 18 a §:ää olisi perusteltua selkeyttää oikeusministeriön lausunnossa ehdotetuin tavoin. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaakin hallituksen esitykseen seuraavia pykälämuutoksia:

1. Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Muotoilu hallituksen esityksessä	Vastineessa ehdotettu uusi muotoilu
18 a § *Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovutusvelvollisuus* Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada hyvinvointialueen sosiaalihuollon viranomaiselta pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänään olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät sosiaalihuollon viranomaisen hallussa olevat tiedot ja selvitykset. *Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus saada työttömyyskassalta pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänään olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot.* Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sosiaalihuollon viranomaisilta ja veroviranomaisilta niiden henkilörekistereissä olevia salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta, jos se on välttämätöntä tämän lain mukaisen toimeentulotukiasian käsittelemistä varten. Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tästä mahdollisuudesta. *Mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023), jäljempänä asiakastietolaki, 64 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään viranomaisen oikeudesta saada tietoja salassapitosäännösten estämättä, koskee myös Kansaneläkelaitoksen oikeutta saada tässä laissa tarkoitettujen toimeentulotukitehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja.* — — — — — — — — — — — — — —	18 a § *Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovutusvelvollisuus* Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada hyvinvointialueen sosiaalihuollon viranomaiselta pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänään olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät sosiaalihuollon viranomaisen hallussa olevat tiedot ja selvitykset. Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada sosiaalihuollon viranomaisilta ja veroviranomaisilta niiden henkilörekistereissä olevia salassa pidettäviä henkilötietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta, jos se on välttämätöntä tämän lain mukaisen toimeentulotukiasian käsittelemistä varten. Kansaneläkelaitoksen tulee etukäteen ilmoittaa asiakkaalle tästä mahdollisuudesta. Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä ja maksutta valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, Eläketurvakeskukselta, eläkesäätiöltä ja muulta eläkelaitokselta, vakuutuslaitokselta sekä koulutuksen järjestäjältä sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat toimeentulotuen hakijaa tai saajaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä Kansaneläkelaitoksen käsiteltävänä olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi. *Mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023), jäljempänä **asiakastietolaki**,* 63 §:ssä säädetään salassa pidettävien tietojen antamisesta

Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänään olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot rahalaitoksilta koskien toimeentulotuen hakijaa tai saajaa, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä toimeentulotuen hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena. Ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto.	asiakkaan suostumuksesta riippumatta, koskee myös Kansaneläkelaitoksen toimeentulotukitehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamia välttämättömiä tietoja. Kansaneläkelaitoksella on myös oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänään olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot rahalaitoksilta koskien toimeentulotuen hakijaa tai saajaa, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä toimeentulotuen hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena. Ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto.
18 a §:ään vastineessa ehdotettujen muutosten perustelut: Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada tietoja työttömyyskassalta ehdotetaan tässä vastineessa säädettäväksi uudessa 18 j §:ssä. Sen vuoksi asiaa koskien ei tulisikaan muutosta tämän pykälän 1 momenttiin. Siten 1 momentti ei tulisikaan muutoslaissa lainkaan muutettavaksi vaan jäisi voimaan sellaisena, kuin se tällä hetkellä on voimassa. Oikeusministeriön lausunnossaan ehdottamin tavoin sääntelyn selkeyden ja täsmällisyyden vuoksi selkeytettäisiin Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeutta poistamalla pykälästä kokonaan viittaukset asiakastietolain 64 §:ään. Viitauksen poistaminen olisi mahdollista tuomalla toimeentulotuesta annetun lain 18 a §:n 2 momenttiin asiakastietolain 64 §:stä ne tiedonsaantioikeudet, jotka ovat voimassa olevan lainsäädännön perusteella Kansaneläkelaitoksen käytettävissä asiakastietolain 64 §:ään kohdistuvan viittauksen kautta ja joista ei ole säädetty tai ehdoteta säädettävän muissa tämän 18 a §:n momenteissa. Koska 2 momentista poistettaisiin viittaus asiakastietolakiin, tulisi voimassa olevan pykälän 3 momenttiin lisätä asiakastietolain virallinen nimi lainnumeroineen sekä selostaa lyhenne, jota jatkossa laissa asiakastietolaista käytetään. Tässä vastineessa 2 momenttiin ehdotettavan muutoksen vuoksi asiakastietolaki mainittaisiin toimeentulotuesta annetussa laissa ensimmäisen kerran vasta tässä 3 momentissa. Hallituksen esityksessä ehdotettavaan uuteen 4 momenttiin ei esitetä tässä vastineessa muutoksia. Siten 4 momentti ehdotetaan edelleen sellaiseksi, kuin hallituksen esityksessä sitä ehdotetaan.	
18 g § *Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus* — — — — — — — — — — — — — — Mitä 18 a §:n 4 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada tietoja salassapitosäännösten estämättä rahalaitoksilta, koskee myös hyvinvointialueen oikeutta saada tässä laissa tarkoitettujen toimeentulotukitehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja.	(pykälää ei muutettaisikaan lainkaan vaan se jäisi voimassa olevan lain mukaiseksi)
Perustelut 18 g §:n jättämiselle voimassa olevan lain mukaiseksi ja siten ehdotetusta muutoslaista poistettavaksi:	

Sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada tietoja rahalaitoksilta ehdotetaan tässä vastineessa säädettäväksi uudessa 18 i §:ssä. Koska asiasta ei säädettäisikään 18 g §:ssä, tämä 18 g § ei tulisikaan muutoslaissa lainkaan muutettavaksi vaan jäisi voimaan sellaisena, kuin se tällä hetkellä on voimassa.	
(tässä vastineessa ehdotettava uusi pykälä)	18 i § *Sosiaalihuollon viranomaisen oikeus saada tietoja rahalaitokselta* Sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä maksutta käsiteltävänään olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot rahalaitokselta koskien toimeentulotuen hakijaa tai saajaa, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä toimeentulotuen hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena. Ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto.
18 i §:n perustelut: Vaikka toimeentulotuesta annettua lakia ei sovelleta Ahvenanmaalla, tulisi laissa kuitenkin huolehtia siitä, että Ahvenanmaalla olisi mahdollisuus saada toimeentulotuen toimeenpanossa tarvittava tieto myös sellaisilta viranomaisilta, joista säätäminen kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Sen vuoksi toimeentulotuesta annetussa laissa ei tulisi hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti säätää pelkästään hyvinvointialueille tai Kansaneläkelaitokselle oikeutta saada toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot rahalaitoksilta vaan sanoituksen tulisi olla sellainen, että myös Ahvenanmaan sosiaalihuollon viranomaisilla on mahdollisuus saada toimeentulotukitehtävissään välttämättömät tiedot rahalaitoksilta. Hallituksen esityksessä hyvinvointialueen oikeudesta saada kyseiset tiedot ehdotettiin säädettävän hyvinvointialueen tiedonsaantioikeutta koskevassa 18 g §:ssä. Ahvenanmaalla ei ole hyvinvointialuetta, joten Ahvenmaa huomioiden olisi parempi käyttää rahalaitostiedonsaannin osalta pelkästään sosiaalihuollon viranomaisen termiä ja säätää asiasta kokonaan omassa pykälässään. Muilta osin perustelut pykälälle olisivat kuten hallituksen esityksessä saman lain 18 g §:n 2 momentille ehdotettiin.	
(tässä vastineessa ehdotettava uusi pykälä)	18 j § *Työttömyyskassan tiedonantovelvollisuus* Työttömyyskassalla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Kansaneläkelaitoksen ja Ahvenanmaan maakunnan sosiaalihuollon viranomaisen pyynnöstä niissä käsiteltävänä olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot.
Työttömyyskassoja koskeva lainsäädäntö kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Hallituksen esityksessä ehdotetaan 18 a §:n 1 momenttiin lisättäväksi perustoimeentulotuen toimeenpanijana Kansaneläkelaitokselle tiedonsaantioikeus työttömyyskassalta. Koska myös Ahvenmaan toimeentulotukea toimeenpanevalla viranomaiselle tulisi olla mahdollista saada työttömyyskassalta vastaavat tiedot kuin hallituksen esityksessä Kansaneläkelaitokselle ehdotetaan, säännösehdotus oikeudesta saada tietoja työttömyyskassalta olisi sanoitettava uudelleen. Jos oikeus	

säädetään koskemaan vain Kansaneläkelaitosta, Ahvenanmaan toimeentulotukea toimeenpanevat viranomaiset eivät voisi maakunnan blankolain kautta saada tietoja työttömyyskassalta. Tiedonsaannista työttömyyskassalta ehdotetaan tästä syystä sanoitettavaksi siten, että kyse olisi työttömyyskassan velvollisuudesta antaa Kansaneläkelaitoksen ja Ahvenanmaan maakunnan sosiaalihuollon viranomaisen pyynnöstä niissä käsiteltävänä olevan toimeentulotukiasian käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot. Perustoimeentulotuen toimeenpanossa tarvitaan tietoja työttömyyskassan jäsenyydestä, ansiopäivärahaa koskevan hakemuksen vireilläolosta ja ansiopäivärahan maksamista koskevista tiedoista selvitettäessä asiakkaan oikeutta ensisijaisiin etuuksiin ja perusosan alentamisharkintaan.

2. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n muuttamisesta

Muotoilu hallituksen esityksessä	Vastineessa ehdotettu uusi muotoilu
64 § *Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen tiedonsaantioikeus* — — — — — — — — — — — — — — — Mitä 1 momentissa säädetään velvollisuudesta antaa tietoja, koskee myös rahalaitosta, jos sosiaalihuollon viranomainen ei saa riittäviä tietoja ja selvityksiä 1 momentissa mainituilta tahoilta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tulee esittää kirjallisena rahalaitokselle. Pyynnön esittämistä koskevan päätöksen on oikeutettu tekemään sosiaalipalveluiden järjestämisestä vastaavan toimivaltaisen viranomaisen määräämä sosiaalihuollon viranhaltija. Ennen kuin pyyntö tehdään rahalaitokselle, on asiakkaalle annettava siitä tieto. Sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada toimeentulotukitehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja rahalaitoksilta säädetään edellä tässä momentissa säädetystä poiketen toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 18 g §:n 2 momentissa. — — — — — — — — — — — — — — —	64 § *Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen tiedonsaantioikeus* — — — — — — — — — — — — — — — Mitä 1 momentissa säädetään velvollisuudesta antaa tietoja, koskee myös rahalaitosta, jos sosiaalihuollon viranomainen ei saa riittäviä tietoja ja selvityksiä 1 momentissa mainituilta tahoilta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tulee esittää kirjallisena rahalaitokselle. Pyynnön esittämistä koskevan päätöksen on oikeutettu tekemään sosiaalipalveluiden järjestämisestä vastaavan toimivaltaisen viranomaisen määräämä sosiaalihuollon viranhaltija. Ennen kuin pyyntö tehdään rahalaitokselle, on asiakkaalle annettava siitä tieto. Sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada toimeentulotukitehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja rahalaitoksilta säädetään edellä tässä momentissa säädetystä poiketen toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) *18 i §:ssä*. — — — — — — — — — — — — — — —
64 §:ään vastineessa ehdotetun muutoksen perustelut: Koska sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada tietoja rahalaitoksilta ehdotetaan tässä vastineessa säädettäväksi toimeentulotuesta annetun lain 18 i §:ssä, tulisi samalla korjata hallituksen esityksessä asiakastietolain 64 §:n 2 momenttiin ehdotetun lisäyksen sisältämä viittaus kohdistumaan samaan säännökseen eli toimeentulotuesta annetun lain 18 i §:ään.	